

Skog & Ekonomi

NYHETER FRÅN DANSKE BANK

Det är bara skogen som kan rädda den svenska energiomställningen

Sverige har ett mål om en "Fossiloberoende fordonsflotta 2030" och samma år skall CO²-utsläppen från vägtransporter ha minskat med 70 % från 2010-års nivå, "70 %-målet". Det är 11 år dit och i debatten verkar eldrift vara vägen till fossilfrihet. Detta kan vara sant på mycket lång sikt, men varken tekniken eller elen finns i dag och nästintill alla dagens vägfordon drivs av diesel- eller bensinmotorer. Nyckeln till "70 %-målet" finns inte i eldrift utan i befintliga motorer och bränsle från den svenska skogen. Redan i dag sker en inblandning av biobränslen på 20 % vid våra befintliga tankställen. Men biodrivmedlet som huvudsakligen är importerat har fått kritik. Med nya direktiv om omklassning av palmolja och reduktionsplikt, där hänsyn tas till hela produktionskedjan, så blir inhemsk produktion betydligt mer attraktivt. Företag som SCA, Stora Enso, Södra, Rottneros, Domsjö och Nordic Paper är några exempel på skogsindustrier som står inför storskaliga satsningar på biodrivmedel från skogen. Det är framför allt i svartluten som nyckeln till nästa generation biodrivmedel finns. Bränsle kan anses som en simpel produkt från svensk skogsråvara men vår tro är däremot att fordonsbränsle är vägen in i en ny generation av avancerade skogskemikalier. Svensk skogsindustri står nu på gränsen till ett nytt utvecklingssprång. Läs mer i vår temaartikel på sidan 2.

Sågverkskonjunkturen har vänt och Kina pressar marknaden

Efter en rekordlång prishöjningsperiod faller nu trävarupriserna. En nedläggningsvåg av tusentals små, miljövänliga möbelindustrier i Kina och en krasch på den så viktiga egyptiska marknaden samt en svalare svensk byggmarknad är några orsaker. Frågan är om det blir ett klassiskt prisras eller bara en lugnare sågmarknad i vår. Läs mer på sidan 7.

2 Temaartikel

- Sveriges mål är en "Fossiloberoende fordonsflotta 2030" - kan biobränsle från svensk skogsråvara vara svaret?
- Vi listar skogsbaserade satsningar på fordonsbränsle

6 Massamarknaden

- Kina oroar massamarknaden

7 Banken analyserar trävarumarknaden

- Trävarumarknaden har vänt och priserna sjunker
- Kina rensar bort ålderdomlig industri

8 Timmer & Massaved

- Virkesjakten fortsätter - framför allt på massaved

9 Råd till skogsägarna

- Goda tider för avverkning. Passa på!

10 Kända profiler ger sin syn på

- *virkesmarknaden*
Kari Andersson, vd på AB Hilmer Andersson: "Jag är inte förvånad att det svänger ned efter det senaste årets kraftiga prisutveckling."

11 Fastighetsmarknaden

- Rekordstort intresse på skogsmark

12 Ränta & Valuta

- Tillväxten viker och räntan höjs i december

Här kommer ett nytt nummer av nyhetsbrevet Skog & Ekonomi där vi serverar aktuell information från kända aktörer inom näringen, ger handfasta tips till dig som skogsägare och presenterar en ekonomisk analys av läget för skog och skogsprodukter. För dig som ännu inte är prenumerant, anmäl dig på www.danskebank.se/skog-och-lantbruk

Temaartikel

Skogen – en förutsättning för energiomställningen i Sverige
När vi frågar runt bland ett stort antal experter står det klart att skogen och skogsindustrin är en absolut förutsättning för kraftigt minskade CO²-utsläpp i svensk transportsektor inom överskådlig tid. I den allmänna debatten verkar eldrift vara lösningen till en fossilfri fordonsflotta. Det kan vara sant men vägen dit är mycket lång.

Grovt förenklat är hindren för storskalig eldrift dessa:

- Miljövänlig el är en bristvara, framförallt i Europa. Ökar vi elanvändningen kraftigt kommer en ännu större del att produceras i kolkondenskraftverk, vilket är den kanske mest klimatnegativa energin.
- Eltekniken finns ännu bara kommersiellt framme för personbilar, med relativt kort räckvidd, samtidigt som dagens batterier är ett stort miljöproblem.
- De bilar, lastfordon, flygplan och båtar som produceras i dag har nästan uteslutande förbränningsmotorer. Dessa har en livslängd på minst tjugo år. Vi sitter redan fast i en befintlig transportteknik för lång tid framöver.

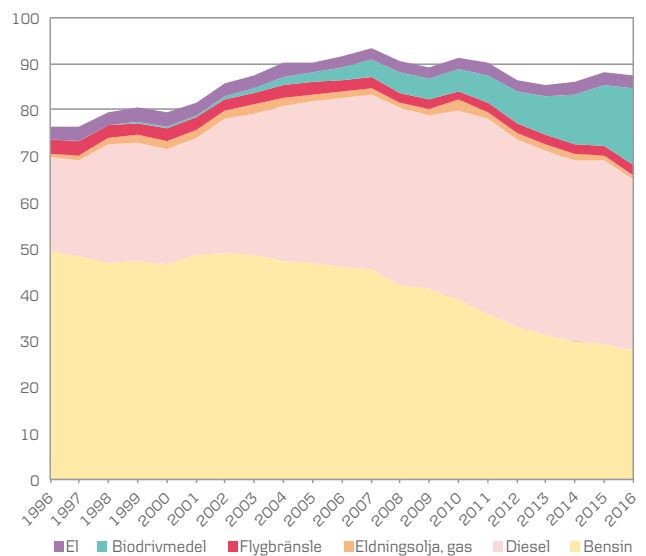
11 år kvar till en fossiloberoende fordonsflotta

Sju av åtta riksdagspartier står bakom förra regeringens mål om en "Fossiloberoende fordonsflotta 2030". Det är samma år som CO²-utsläppen från vägtransporter skall ha minskats med 70 % från 2010-års nivå, "70 % -målet". Samtidigt har EUs medlemsländer gemensamt satt upp målet att 32 % av den energi som används i unionen skall vara förnyelsebar 2030, vilket är en fördubbling mot idag. Det är bara 11 år kvar dit och väldigt mycket av debatten handlar om elektrifiering.

Det krävs dock ingen djupare analys för att konstatera att eldrift inte är lösningen på så här kort sikt. Om man tittar på energianvändningen inom hela den inrikes transportsektorn i Sverige inklusive tåg, flyg, sjöfart, landsväg så stod bensin och diesel för 74 % och el för 3 %, under 2016, se figur 1. Dessa 3 % för el inkluderar både person- och godstrafik på tåg.

Figur 1. Slutlig energianvändning i svensk transportsektor 1996-2016, TWh

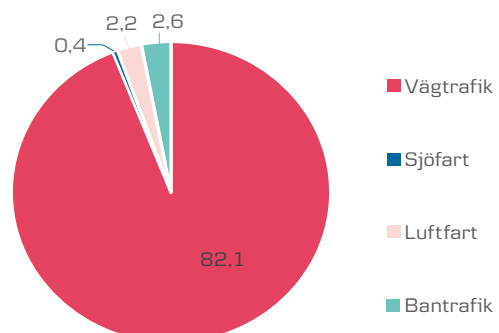

Källa: Energimyndigheten

Vägtransporterna dominerar energianvändningen

När man analyserar hur energiförbrukningen fördelas mellan olika transportslag i Sverige ser man att vägtransporterna fullkomligt dominerar med hela 82 TWh eller 94 %, se figur 2. Nästintill alla dagens vägfordon drivs av förbränningsmotorer anpassade för diesel och bensin. Även om det fanns alternativ framme så kan vi inte skrota alla dessa fordon med den kapitalförstöring och miljöproblematik det skulle innebära. Vi har alltså en lång period framför oss där vi måste förlita oss till förnyelsebara drivmedel som kan användas i befintlig förbränningsmotorer.

Figur 2. Slutlig energianvändning i transportsektorn 2016, TWh

Källa: Energimyndigheten

Biobränslen är redan en stor del i våra fordon

Biobaserade bränslen som kan användas i förbränningsmotorer finns redan framme i stor skala och du får dem inblandade i bränslet för din bil, lastbil, buss eller entreprenadmaskin. De biobaserade fordonsbränslena har sedan millennieskiftet gått från ingenting till hela 19 %, 2016, se figur 1. Det är etanol och olika typer av förnyelsebar diesel som i huvudsak blandas in i den fossila dieseln och bensin. Helt enligt de direktiv som Riksdagen ställt upp i "Bränslebyteslagen".

Hela 85 % av dagens biodrivmedel importeras

De senaste åren har HVO (hydrerade vegetabiliska oljor) varit vinnaren bland biobaserade fordonsbränslen. HVO har samma kemiska struktur som fossildiesel och kan blandas in fullt ut. Med nuvarande inblandning om cirka 20 % så kommer en väldigt liten del av dagens HVO från Sverige. Orsaken är att vi ännu inte fått igång en storskalig produktion av inhemska biodrivmedel. Enda undantaget är Sunpines anläggning som producerar cirka 1TWh tallolja för HVO-produktion.

Reduktionsplikten stärker förutsättningarna för skogsbaserade biodrivmedel

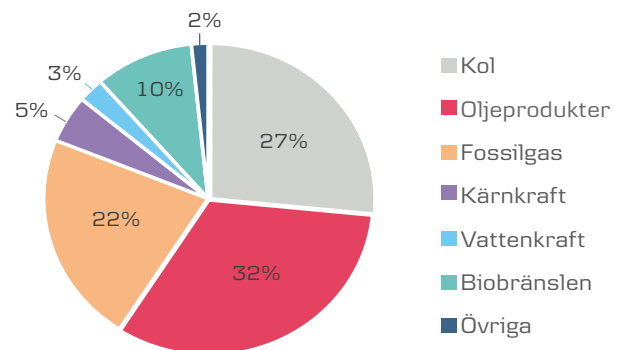
På senare tid har debatten om biodrivmedlens ursprung eskalerat då hela 85 % importeras. Så sent som i juni 2018 infördes direktivet att väga in miljönyttan i ett större perspektiv för biodrivmedel, "reduktionsplikten". Dessutom har riksdagen alldeles nyligen beslutat att palmojeproducten PFAD inte skall klassas som restprodukt, vilket kraftigt försämrar dess konkurrenskraft. "Reduktionsplikten" innebär att man tar hänsyn till hur mycket drivmedlet minskar (reducerar) utsläppet i hela produktionskedjan. Därmed fokuserar man inte bara på hur stor andel förnybart som blandas i bränslet. Detta innebär att oljebolagen kommer att vara beredda att betala mer för ett inhemskt drivmedel som har 90 % klimatnytta medan exempelvis importerade palmojeproducter har 50 % klimatnytta. Här kommer skogsbränslena in. Det pågår i dag en diskussion om hur man skall få fram tillräckliga mängder HVO, men på sikt kommer reduktionsplikten otvetydigt gynna inhemska produktion av biodrivmedel från skogens restprodukter som svartlut och sågspån.

Sverige och Norden har en unik sits

För hela världen är utmaningen ännu större. Om vi ser på energianvändningen globalt blir det en relativt dyster läsning, se figur 3. Hela 81 % bygger på fossila källor, 5 % kärnkraft, 3 % vattenkraft och 10 % biobränslen. Dessa 10 % utgörs till hela 90 % av enklare vedeldning för värme och matlagning i utvecklingsländer. Utmaningen i världen är med andra ord mycket större än för Sverige. Vårt land har en unik möjlighet har att gå i täten i utvecklingen mot effektiva tekniker för att producera biobaserade fordonsbränslen. Vi har stora skogstillgångar och en mycket stark skogsindustri som har en potential i sina restprodukter. Den omställning som Sverige är på väg att göra nu, är övriga världen tvungen att göra i ett senare skede. Det krävs ingen avancerad analys för att konstatera att biomassa, i alla former, kommer att vara en global bristvara framöver.

Figur 3. Världens totala energiförsörjning i procent, fördelat på bränsleslag

Källa: IEA

Hur skall skogen räcka till allt?

Svaret på frågan "hur skogen skall räcka till allt" är enkelt. Det gör den inte! Men mot den bakgrund vi beskrivit gällande biodrivmedel kommer nu betalningsförmågan för inhemska producerade biodrivmedel att öka. Detta kommer i sin tur att styra investeringar och vedförbrukning. Enligt forskningsstudier, se intervju Pål Börjesson, så bedömer man att ytterligare cirka 20-30 TWh kan tas fram från skogen inom ungefär 15 år. Man räknar då med ökat uttag av GROT och stamdelar samt ökad raffinering av svartlut och sågspån. I dag tar vi totalt ut biomassa, motsvarande cirka 110 TWh, ur skogen för energiändamål. För att sätta 25 TWh i relation till exempelvis ett ökat GROT-uttag, så motsvarar nuvarande årliga uttag 6-10 TWh. Att ta hela ökningen med hjälp av stamved skulle öka totalavverkningen med över 10 %, vilket varken är aktuellt eller realistiskt. Hur vi än vrider och vänder på siffrorna så kan man konstatera att det är avsevärt ökade volymer biomassa som skall ut ur skogen eller skogsindustrin. Skall vi komma i närheten av riksdagens mål om ett fossilfritt Sverige så kommer det att krävas ett antal offensiva åtgärder, som:

- Radikalt ändrat utnyttjande av skogsindustrins avlutar (svartlut)
- Ändrad användning av sågverkens restprodukter som exempelvis sågspån
- Ökat GROT-uttag
- Uttag av röjningsrester
- Ett batteri av tillväxtfrämjande åtgärder i skogen

Nyckeln finns sannolikt i svartluten

Vi tror att den stora potentialen finns i industrins restprodukter och då framförallt svartluten. Det pågår nu en febril aktivitet på en mängd olika industrier i landet, vilket vår översiktliga förteckning, på sidan 5, tydligt visar. Biobränsle kan anses som en simpel produkt från vår fina skogsråvara men vi tror att vägen in i en ny generation av mycket avancerad skogskemikalier går över biodrivmedel. Svensk skogsindustri står nu på gränsen till ett nytt utvecklingssprång.

Temaintervjuer

Louise Ödlund (f.d. Trygg)
 Professor i energisystem
 Linköpings universitet
www.liu.se

”Svensk el är i stort sett fri från CO²-utsläpp, men svensk elmarknad är ju ingen isolerad ö. Man måste se det i ett europeiskt perspektiv där cirka en tredjedel av all el produceras i fossilbaserade kondenskraftverk. Detta ger en hög klimatbelastning och är den miljömässigt sämsta elen. Då dessa verk dessutom bara har en verkningsgrad på cirka 30 % betyder det att en producerad kWh el ger hela 1 kg CO². Elbilar är sannolikt rätt satsning att göra nu för att nå ett framtida hållbart energisystem där all el kommer från förnybara källor. Problemet är att vi inte är där idag och vi har en bra bit kvar innan vi kan räkna all el som förnybar och CO²-fri.”

Pål Börjesson
 Professor i Energisystem
 Lunds universitet
www.lu.se

”Det är helt klart så att skogen är en förutsättning för att klara energiomställningen inom en rimlig tid. Det är också viktigt att en storskalig produktion av förnyelsebara drivmedel kommer igång. I ett kortare perspektiv är det produktionsanläggningarna som begränsar utvecklingen. I ett längre perspektiv så kan det bli skogsråvaran. Marknaden kommer inte att vara begränsande inom överskådlig sikt. Vi har räknat på potentialen från skogen och tills 2030–40 så kan vi genom att öka uttaget från skogen generera 20–25 TWh biodrivmedel per år tillsammans med en stor del el och värme. Det skall jämföras med den totala användningen i fordonsindustrin, i dag på cirka 85 TWh. Kalkylen bygger på att det tas ut mer GROT, klen stamved samt restprodukter från industrin som svartlut och sågspån. Elektrifieringen av transporterna har uppenbara begränsningar med laddning, tillgång på batterier, räckvidder, eltillgång, etcetera.”

Svante Axelsson
 Nationell samordnare för ett Fossilfritt Sverige, på uppdrag av regeringen.
www.regeringen.se

”Utan skogen klarar vi inte 70 %-målet

Skogen kommer att vara enormt viktig för att göra det möjligt att ersätta fossila bränslen, framförallt i fordonssektorn. I dag har vi bränslebyteslagen som kräver en fossilfri andel om drygt 20 % för inblandning i våra fossila bränslen till 2020. Att våra politiker enas om att denna inblandning successivt ökar från 2020 till 2030, kommer att vara ett av de viktigaste politiska besluten vi har framför oss inom de kommande två åren. När politikerna ritar ut linjen med ökad inblandning så vågar energisektorn och skogsindustrin att öka investeringarna i produktionsanläggningar. Parallellt med detta kommer elbilen med full kraft och redan 2025 tror jag att 50 % av alla nya personbilar som säljs är elbilar. 2030 kommer vi att ha cirka 1 miljon elbilar på vägarna. Men då skall man komma ihåg att det ändå bara representerar omkring 25 % av vår personbilflotta. Hur snabbt vi än ökar elproduktionen och elektrifierar våra fordon så kommer det att krävas stora mängder biobaserade bränslen och dessa kommer i huvudsak från skogen. Jag anser att det finns möjlighet att öka produktionen av biodrivmedel utan att vi kommer i konflikt med naturvårdsmålet. På kort sikt är det ett ökat GROT-uttag och sen ökas förädlingsgraden i exempelvis svartluten och sågspånet. Men det kommer att bli en kamp om skogsråvaran och det blir betalningsförmågan som avgör hur vi använder våra skogstillgångar. Den största flaskhalsen jag ser framöver är raffinaderikapaciteten.”

Skogsbaserade satsningar på fordonsbränsle

Här nedan tar vi upp några exempel på de satsningar som görs i Sverige för att producera fordonsbränsle med skogsråvara. Listan gör inte anspråk på att vara komplett. Vi har heller inte rangordnat projekten efter betydelse eller storlek.

- **Domsjö**

Domsjö producerar idag cirka 20 000 m³ etanol baserat på träråvaror och 13 miljoner kubikmeter (90 GWh) biogas årligen i sin anläggning i Örnsköldsvik. Här ser man en potential att göra mer genom att uppgradera biogasen till fordonsgas. Med nuvarande produktion finns det kapacitet att årligen få ut cirka 3,5 miljoner liter bensin (30 GWh) utöver den gas som behövs i bruket.

- **Nordic Paper**

Bolaget Renfuel producerar cirka 3 000 ton ligninolja (lignol) per år baserat på lignin från Nordic Papers integrerade pappersbruk i Bäckhammar. Anläggningen stod klar 2017 till en kostnad om 140 miljoner kronor. Den ses som en pilotanläggning för en för att kunna utvärdera möjligheten att bygga en fullskalig fabrik för produktion av lignol.

- **SCA**

Tidigare i år kom SCA överens i ett samarbetsprojekt med St1 om att förse deras nya anläggning med tallolja för produktion av biodiesel. Anläggningen väntas stå klar 2021 och ha en produktionskapacitet på 100 000 ton per år. Investeringskostnaden beräknas uppgå till cirka 0,5 miljarder kronor.

SCA har sedan 2017 också en pilotanläggning i Obbola, utanför Umeå för produktion av biodrivmedel och kemikalier från svartlut där man främst testat process och teknik inför en eventuell större investering i ett bioraffinaderi i anslutning till det nya massabruket i Östrand utanför Sundsvall. Projektet är fortfarande i ett utredningsstadium, om det blir av, beräknas investeringskostnaden uppgå till flera miljarder kronor och en årskapacitet på cirka 300 000 ton fordonsbränsle.

Foto: SCAs nya Östrandsanläggning som invigdes i juni.

- **Södra**

Södra har påbörjat en investering, om cirka 100 miljoner kronor, i en anläggning vid massabruket i Mönsterås för produktion av cirka 5 000 ton biometanol, 2019. Om projektet slår väl ut kan liknande anläggningar även byggas vid massabruken i Mörrum och Värö.

Tillsammans med norska Statkraft är Södra också i färd med att bygga en större pilotanläggning för produktion av biodiesel vid platsen för det gamla massabruket i Tofte i Norge. Investeringen väntas kosta 0,5 miljarder norska kronor. Sedan tidigare är Södra delägare i Sunpine, ihop med Sveaskog och Preem som varit pionjär med att förädla tallolja till HVO-diesel.

Gasfyllningsstation i Finland. Foto: Gasum Ltd

- **Stora Enso**

Energibolaget Gasum och Stora Enso har tecknat avtal om att bygga en biogasanläggning vid Stora Ensos bruk i Nymölla, utanför Kristianstad. Anläggningen kommer att drivas av Gasum och kommer att producera flytande biogas (LBG) som kan användas som fordonsbränsle och i industri. Anläggningen förväntas producera ungefär 90 GWh per år och vara i drift 2020. Investeringskostnaden väntas uppgå till cirka 330 miljoner kronor.

- **Rottneros**

I maj i år kom Preem och RenFuel överens om att, tillsammans med Rottneros, bygga en anläggning för produktion av biodiesel från lignin vid Rottneros bruk i Vallvik. Anläggningen ska ha en årskapacitet på 25 000–30 000 ton lignin per år och väntas stå klar 2021.

- **Setra**

Setra annonserade tidigare i år att man tillsammans med Preem planerar att uppföra en produktionsanläggning för pyrolysolja, en råvara för biodiesel, vid Setras sågverk i Kastet, utanför Gävle. Anläggningen väntas vara klar 2021 och i full produktion producera 25 000 ton pyrolysolja från sågspån.

Massamarknaden

Oskar Lindström
Skogsanalytiker på
Danske Bank Markets Sverige.
www.danskebank.com

Kina oroar massamarknaden

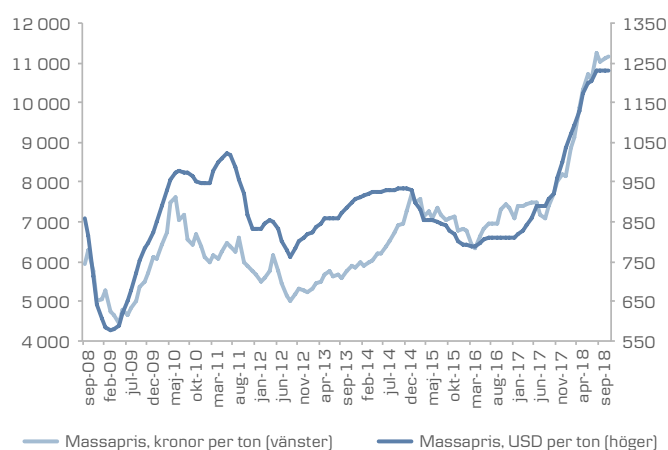
Priserna på massa är fortsatt stabila på höga nivåer i Europa – 1230 dollar per ton för långfiber och 1050 dollar för kortfibern – men stämningen har blivit mindre säker jämfört med för några månader sedan. Källan till oron är inte Europa och inte utbudsökningar utan en svagare efterfrågan än väntat på papper och kartong i Kina. Enligt rapporter därifrån har de inhemska priserna på långfibrig massa från Norden och Nordamerika fallit med 64 dollar per ton sedan början av året. Priserna på kortfiber har endast minskat med 6 dollar per ton sedan årsskiftet. Att långfibern är under störst press beror på att den främst används till kartong och papper, segment som påverkas mest av Kinas svagare export, medan kortfibern främst går till mjukpapper, en marknad som är mera stabil.

Långsiktigt är bilden en annan. Det är väldigt begränsat med ny kapacitet på väg ut på marknaden. Enligt marknadsanalysfirman Hawkins Wright (juli 2018) väntas det globala utbudet av NBSK öka med 720 000 ton 2019 (bland annat SCAs Östrand) samtidigt som utbudet av långfibrig sulfatmassa i sydöstra USA (southern bleached softwood kraft, SBSK) väntas minska med 205 000 ton på grund av konvertering till andra kvalitéter (vanligtvis främst viskosmassa). Även vad gäller kortfibrig massa väntas kapaciteten minska något nästa år, 115 000 årston. Det vill säga en nettoökning om 400 000 årston. Samtidigt växer efterfrågan på marknads massa med cirka 1,5 miljoner ton per år. Även om det finns en viss konjunkturkänslighet i efterfrågan ska man komma ihåg att den viktigaste drivkraften idag är ökad konsumtion av mjukpapper i Kina som inte borde vara särskilt konjunkturkänsligt. Trots snabb tillväxt är mjukpapperskonsumtionen i Kina inte mer än 6 kg per person. Detta kan jämföras med 16 kg i Västeuropa och 25 kg i Nordamerika.

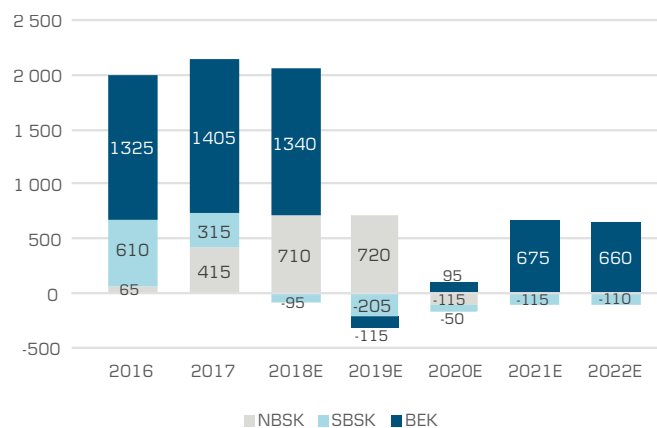
En viktig faktor bakom det begränsade utbudet är den långa och svåra tillståndsprocessen och svårigheten att säkra vedförsörjning. De nya massabrukna i Latinamerika kostar vanligtvis mellan 15 och 20 miljarder kronor, kräver omkring 300 000 hektar plantager som i sin tur kräver sex till tio år innan de är redo för avverkning. UPM-Kymmene planerar för närvarande ett andra massabruk i Uruguay. Något beslut har ännu inte fattats men bruket med en årskapacitet på 2 miljoner ton väntas kosta ungefär 2 miljarder euro och vara redo för uppstart tidigast 2021. Så även om kinesiskt köpbeteende oroar kortsiktigt så ser den långsiktiga trenden positiv ut för massaproducenterna.

Figur 4. Pris, långfibrig sulfatmassa i Europa

Källa: FOEX, FactSet, PPPC

Figur 5. Ny massakapacitet per år samt prognos baserat på kända projekt (tusentals årston)

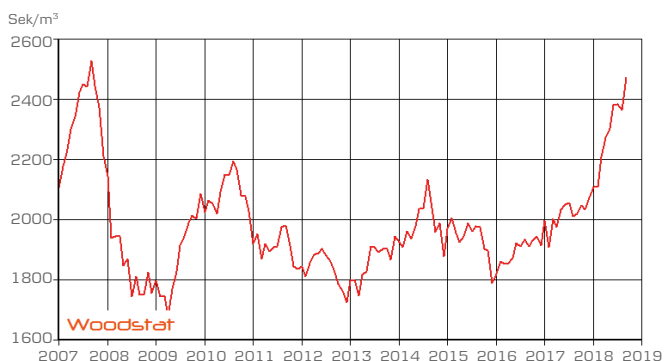
Källa: Mercer International, Hawkins Wright juli 2018

Banken analyserar trävarumarknaden

Trävarumarknaden har vänt och priserna sjunker

Inga träd växer till himlen och ingen sågverkskonjunktur varar för evigt. Sedan den längsta uppgångsfasen i mannaminne på cirka 37 månader, se figur 6, så toppade trävarumarknaden under hösten och priserna har nu vänt ned. Den stora frågan är nu om det skall bli ett klassiskt ras rakt ned i källaren eller om det kommer att bli en mer sansad rekyl. Vi har själva prognosticerat att förutsättningarna finns för en något lägre volatilitet i skogsindustrin beroende på omställningen till förnyelsebart i samhället. Det återstår att se om vi har rätt. Den hysteriska slutfasen av prisuppgången på trävaror tyder inte på det. De flesta vi talat med har prisat in en sänkning fram till Q1 2019. Vad som händer i Q2 återstår att se. Prisjusteringarna är fortfarande modesta på de flesta köparländer och man förklarar det med att huvudmarknaderna i Europa fortfarande är mycket bra. De stora prissänkningarna finner man i Kina, USA samt MENA-området (Mellanöstern-Nordafrika) och då framförallt i Egypten.

Figur 6. Genomsnittligt exportvärde kr/m³ för svenska trävaror

Källa: Woodstat, SCB (Sista observation september)

Kina rensar bort ålderdomlig industri

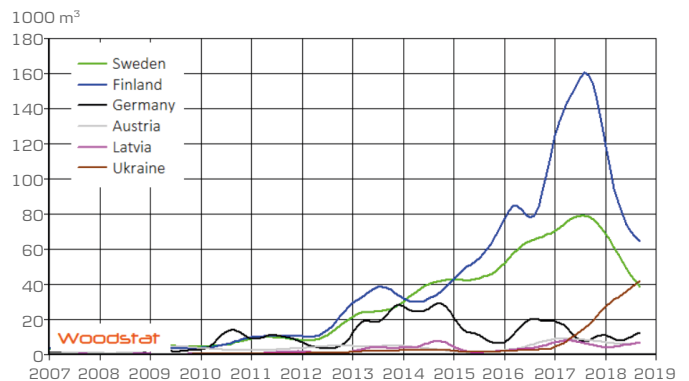
Kina har blivit en av världens största trävaruköpare och gått från en årsimport på 3 till cirka 25 miljoner kubikmeter under de senaste tio åren. Ryssland är den dominerande exportören, men även för svenska och inte minst finska sågverk har Kinas betydelse ökat markant. Under det senaste året har dock exportvolymerna till Kina rasat och i Finlands fall har det varit dramatiskt, se figur 7.

Orsakerna är flera:

- Trävarumarknaden har generellt varit så bra att nordiska sågverk prioriterat högre pris på andra marknader.
- Den kinesiska tillväxten och byggandet har mattats av.
- Kinesiska myndigheter har rensat bort ålderdomlig möbel- och inredningsindustri som inte klarar nya krav på miljö och arbetsförhållanden.

Alla är överens om att behovet av trävaror kvarstår i Kina så den kinesiska marknaden kommer tillbaka. Den ryska dominansen på kinamarknaden har dock stärkts under året.

Figur 7. Kinesisk månadsimport av trävaror från europeiska exportörer 1000 m³/månad

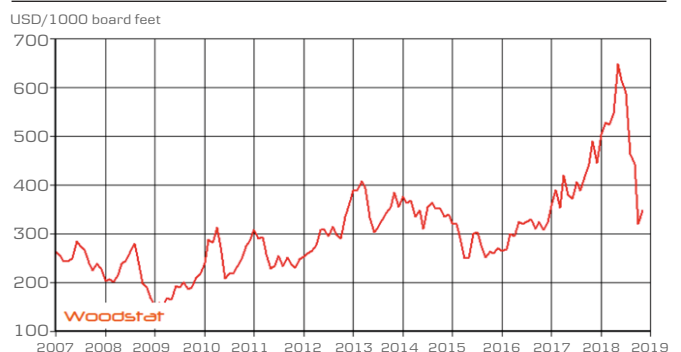

Källa: Woodstat

Det svänger i USA och Egypten

De amerikanska trävarupriserna haft en spektakulär utveckling. Från årsskiftet 2017-18 gick de från 300 till 600 USD fram till i somras, se figur 8. Då var priserna så höga att svenska sågverk fick dubbla priset i USA jämfört med att sälja i Europa. Men det var naturligtvis för bra för att vara sant. Från i somras har de rasat ned till drygt 300 USD igen. Nu signalerar sågverken en mindre rekyl uppåt igen, men sommarens nivåer är nog ett minne blott. Inget talar för att den amerikanska konsumtionen kollapsat och därför tror vi på en mer normal USA-marknad framöver. Egypten som periodvis varit Sveriges viktigaste furumarknad fortsätter sin svängiga resa. Nu är det återigen brist på handelsvalutan USD och priserna har fallit kraftigt.

Figur 8. Snittpris USD/1000 board feet, standardträvaror i USA 2"x 4"

Källa: Woodstat

Insektsskadat virke översvämmar Europa

Centraleuropa har drabbats av katastrofala insektsskador med tyngdpunkt i skogsländer som Österrike, Tjeckien och östra Tyskland. De volymer som vi fått ta del av varierar mellan 50 och 100 miljoner kubikmeter. Vi talar därmed om skadad skog i nivå med Gudrunstormen. Vilka konsekvenser detta får för balansen och priserna på trävarumarknaden är ännu oklart. Sannolikt kommer det att öka pressen på priserna, framförallt för sämre kvaliteter.

Timmer & Massaved

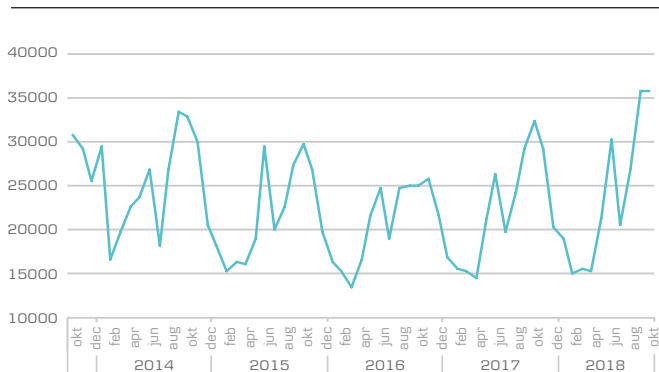
Virkesjakten fortsätter framförallt på massaved

Under det senaste året har virkesjakten eskalerat till episka nivåer. Orsakerna är flera:

- Synkroniserad superkonjunktur i både massa- och sågindustrin.
- Kraftig utbyggnad av massacapaciteten i Norden.
- Extrema väderförhållanden med för mycket snö, ingen tjäle och sommarens extremtorka med bränder och avverkningsstopp.
- En transport- och logistikinfarkt beroende på ökad belastning vilket skapat virkesbrist vid industrin.

Alla dessa faktorer har gjort att virkespriserna har ökat i hela Sverige och skogsägarna har haft ett av de bästa avverkningsåren på länge. Detta ser vi också i avverkningsanmälningarna som i oktober låg på en av de högsta nivåerna de senaste tio åren, se figur 9. Eftersom efterfrågan på virke är så stor bedömer vi att kontrakterings- och avverkningsnivån fortsätter att ligga på topp under vintern. Det är för massaved som marknaden är mest nervös. Detta gäller hela landet även om det i Götaland varit en period där försörjningsläget varit gott beroende på underhållsstopp och teknikproblem. Denna situation är sannolikt bara är en övergående fas.

Figur 9. Areal, hektar, ansökan om avverkning per månad, riket

Källa: Skogsstyrelsen

Bristen på massaved kommer att bestå

Miljardinvesteringarna i Södras Värö, SCAs Östrand samt alla övriga industriernas investeringar och effektiviseringar har skapat ett ökat fiberbehov som ger en fortsatt mycket tigt vedbalans framöver. Det kommer att ta tid att skala upp avverkningsaparaten och logistiken, samt hitta nya vägar för att få ut mer virke. Därför bedömer vi att massavedspriserna kommer att ligga på en stadigt högre nivå de kommande åren i hela Östersjöregionen samt Norge. Det som skulle kunna ändra situationen är en kraftig lågkonjunktur med utslagning av äldre industri eller en större stormfällning.

Virkespriserna kommer att utjämnas över landet

Med den jakt på virke vi ser runt om i landet så görs köp och virkesförflyttning i alla väderstreck. Alla aktörer vill undvika stora generella prishöjningar i sin hemmamarknad, där en prishöjnings slår hårdast på totalkostnaden. Det klassiska är då att man kan ge ett betydligt högre pris för sina sista kubikmeter, på en så kallad marginalmarknad, utanför företagets klassiska köpområde. När nu nästintill alla köpare jagar virke så bli ju också alla områden marginalmarknader för någon aktör. Konsekvensen blir att snittpriserna höjs överlag och risken för att något område skulle hamna i "virkesprisskugga" minskar. Ett område som legat i "virkesprisskugga" är norra Värmland. Vi tror att norra Värmland kommer att ha bestående högre virkespriser, framförallt på massaved.

Timmerpriserna har sannolikt toppat för denna gång

Sågverken ser nu sjunkande trävarupriser och krympande marginaler vilket brukar dämpa de största excesserna i timmerköpen.

I Sydsverige tror vi att de mest extrema prisnivåerna har passerat. Vi får signaler om att sågarna är välförsörjda och har köpt på sig förhållandevis stora rotstående lager. Avverkningstakten är hög och barkborreskadorna driver nu alltfler skogsägare att avverka. Samtidigt passar man på att jämna ut skadade områden och komplettera med en intilliggande avverkning då maskinerna ändå är där. Därför ger insektskadorna alltid betydligt mer virke än de prognosticerade, skadade volymerna. Vår bedömning är att grundprislister ligger fast medan premier och tillägg justeras ned i Sydsverige. Klentimmer är ett kapitel för sig eftersom det sker en substitution mellan klentimmer och den alltmer åtråvärda massaveden. Vår bedömning är därför att klentimmerpriserna kommer att hållas uppe.

I mellersta och norra Sverige är trenden inte alls lika tydlig. Timmerpriserna har inte stigit lika mycket här och i norra Sverige lär man inte ha några barkborreskador. Vi känner oss mer osäkra på denna marknad men tror på en stillastående marknad utan prisförändringar.

Råd till skogsägarna

Fortsatt goda tider för avverkning – passa på!

Vi fortsätter vårt mantra som vi predikat sedan årsskiftet. Vill du passa på under den här goda konjunkturen så finns det ingen anledning att vänta. När det gäller timmer tror vi inte på några egentliga prishöjningar från denna nivå och även för massaveden upplever vi att skogsägarna sett det mesta av denna prisuppgång. Risken för en nedsida i marknaden på grund av någon oförutsedd händelse är större än en marginell uppsida.

Prognosen för granbarkborreskadorna verkar öka och hela näringen känner sig osäker på hur det blir i vår. Ut och inventera dina skogar. Säkerställ att du avverkar skadade områden innan våren.

Södra Sverige

Fortsatt bra läge för avverkning och höga priser på allt virke. Eftersom timmermarknaden känt av en marginell avsvälgning är det extra viktigt att du säkerställer eventuella premier och tillägg.

- Ut och röj. Nu är det drömperioden för röjning. Svält och skönt och lätt att se barrplantorna utan gräs och löv på träden. Dags att döva ditt dåliga röjningssamvete.
- Gallra för allt vad tygeln håller. Det finns mycket efter-satta gallringsbestånd, men var försiktig så du inte går in för sent. Är du tveksam är det bättre att vänta tills slutavverkning.
- Slutavverkning kan rekommenderas i både tall- och grandominerade bestånd.

Mellansverige

Perfekt läge för alla typer av avverkning. Tag vara på höjda massavedspriser och åtgärda dina gamla gallringsförsyn-delser. Gå aldrig in sent i beståndets livscykel. Tvekar du är det för sent och lika bra att vänta tills slutavverkning. Säkerställ att du får "rätt" pris, marknaden är full av tillägg och prisspridningen är stor i området.

- Ut och röj om inte snön kommit.
- Förstagallra nu. Det går inte att skylla på dåliga priser längre.
- Läge även för äldre gallringar. Det är första gången vi säger det på sju år i detta område. Konsultera med en skogskunnig person om du är tveksam. Gå aldrig in för sent.
- Bra läge för slutavverkning.

Norra Sverige

Bra läge för all avverkning, men var noga med vad du får betalt då priserna varierar. Marknaden är full av premier.

- Gallring i alla former rekommenderas. Vid sena gallringar konsultera med någon skogskunnig. Det är ofta bättre att vänta till slutavverkning om du kommer in sent i beståndet.
- Bra läge att slutavverka med stort intresse och goda priser på timmer.

Kända profiler ger sin syn på virkesmarknaden

Kända profiler inom skogsnäringen ger sin syn på marknaden och råvarusituationen.

Olle Berg
Marknadschef, **Setra**
www.setragroup.com

Trävaror: Generellt är det lite kärvare på marknaden, men förbrukningen på viktiga marknader som England, Tyskland, Japan och Frankrike är fortsatt god. Det är framförallt i Kina och Egypten där vi

ser en rejäl sättning. I Kina har man av miljöskäl och dåliga arbetsförhållanden stängt ned tusentals små möbelfabriker vilket minskat behovet. Den allmänna konjunkturen är på väg ned och valutan, YUAN, har försvagats mot USD. Alla exportländer förutom Ryssland har tappat rejält i Kina. Även om en svag rubel hjälper så har ryssarna blivit duktigare på att anpassa leveranserna till kinesiska köparens allt hårdare krav. Kinamarknaden kommer tillbaka då behovet av trävaror är enormt, men det lär dröja några kvartal tills de höga lagernivåerna är återställda. I Mellanöstern och framförallt Egypten är det mycket turbulent med brist på USD, vilket pressar priserna rejält. Sammantaget kommer vi att få se sänkta exportpriser på trävaror under Q1-19. Därefter får vi se. Får vi behålla det goda byggandet i världen och Kina kommer igen så ser det bra ut. Produktionen har varit stabil under uppgången, vilket är mycket positivt.

Timmer: Eftersom trävarumarknaden mattas så kan vi nog räkna med något lägre timmerpriser framöver.

Mattias Forsberg
Produktionschef **Sveaskog**
www.sveaskog.se

Generellt märker vi att kampen om virket hårdnar. Såväl timmer som massaved fraktas både norr- och söderut i landet när alla aktörer ser om sitt hus. Ambitionen att avverka ikapp och hämta igen den tuffa våren

och brandstillestånd i sommar har inte lyckats fullt ut.

Massaved: Vi ser väldigt slanka massavedsbalanser i norra Sverige och det läget kommer att fortsätta beroende på industrins ökade behov. Vi är sent i säsongen och det är tveksamt om vi ser fortsatta höjningar på listpriserna.

Timmer: Sågkonjunkturen har vänt men lagren av sågad vara är fortfarande på nivåer så att vi borde kunna slippa ett klassiskt prisras. Det är fortsatt mycket hög efterfrågan på timmer, framförallt i norra Sverige, och jag tror därför priserna ligger fast.

Kari Andersson
Vd, **AB Hilmer Andersson** i Värmland
www.hilmer.se

Trävaror: Jag är inte förvånad att det svänger ned efter det senaste årets kraftiga prisutveckling. Frågan är var nästa balanspunkt hamnar. Jag är ändå optimistisk då utbudet inte har ökat så mycket och vi märker verk-

ligen att trä ligger rätt i tiden. Volatiliteten hos oss är inte lika stor som tidigare då en större andel av produktionen är kundanpassat med specifika längder och fingerskarvat. Men visst märker vi en mer avvaktande inställning hos köparna.

Timmer: Priserna har gått upp mer än vad vi hade räknat med men jag tror även här att vi får se en korrigerig nedåt.

Massaved: Med den kapacitetsutbyggnad vi sett så tror jag på fortsatt goda priser.

Henrik Carlsson
Produktionschef, **Södra Sverige Skogssällskapet**
www.skogssallskapet.se

Allmänt: Fortsatt mycket god efterfrågan på alla sortiment, men några orosmoln i en dämpad sågkonjunktur, konsekvenser av insektsskador i Centraleuropa och hur svenska barkborreangreppen utvecklas under 2019.

Timmer: Sågverken uttrycker att trävarukonjunkturen vänt och signalerar behov av att justera timmerpriserna. Jag känner därför en viss press i kommande prisdiskussioner och det återstår att se om vi får sänkta grundpriser eller premier.

Massaved: Vi har haft visst överskott på massaved den senaste tiden, till stor del beroende på underhållsstopp eller tekniska problem hos vissa bruk. I grunden är vedbehovet stort och när bruken nu kör för fullt, så kommer vi att få se en tigt massavedsmarknad igen. Ett exempel på hur försörjningssituationen ser ut i dag är att vår planerade export av barmmassaved från Sydsverige till Tyskland istället vänt norrut till bruken vid Norrlandskusten. Svenska bruk i norr efterfrågar alltmer råvara och prisbilden är konkurrenskraftig även för den sydsvenska massaveden. Dessutom har tyska bruk fått ökad tillgång beroende på de omfattande insektsskadorna.

Bränsleved: Vi uppfattar att lagren av bränsleved är låga hos många värmeverk, delvis på grund av att mer energi-ved redan idag går med i massaveden. Om vi får en kall vinter bedömer vi att priserna på bränsleved kommer att stiga och kan konkurrera bättre med massaveden.

Fastighetsmarknaden

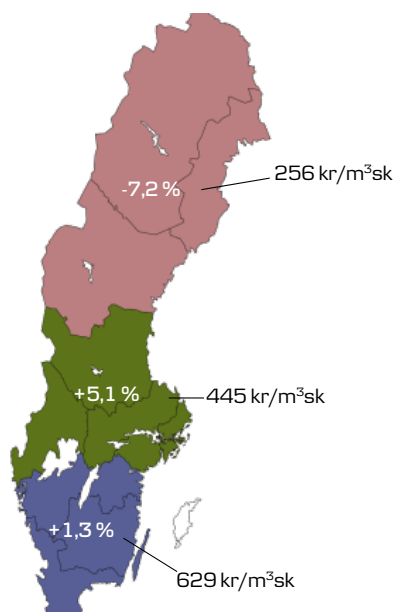
Intresset för skogsmark på rekordnivå

Utifrån ett skogsmarksköparperspektiv så har 2018 varit ett spännande år. Vi upplever att intresset för skog aldrig har varit större. Samtidigt ligger sydsvenska skogsmarken på absoluta rekordprisnivåer. Vad är det som driver marknaden?

- I grunden är vi ett skogsägande och skogsälskande folk med en relation till naturen.
- Skog är inne! Allt fler människor inser att nordisk skog ger förnyelsebar resurs och är en klimatpositiv tillgång.
- Skogsindustrin har rekordinvesterat samtidigt som massa- och trävarupriser legat på "all time high".
- Virkespriserna har varit höga och möjligheten till att direktamortera en del av lånet genom en större avverkning har varit goda genom.
- Det finns gott om pengar i samhället och allt fler svenskar söker efter trygga placeringar.
- Räntorna har förblivit låga.
- Många känner både världsekonomin och aktiemarknaden som alltmer oförutsägbar.

Att tränga in i och förstå skogsfastighetsmarknaden är krävande. Tag därför hjälp av en neutral och kunnig person i samband med förvärvet. Tveka inte att kontakta våra Skogs- & Lantbruksspecialister. Du hittar dem på www.danskebank.se/lantbruk.

Figur 10. Skogsmarkspriser kr/m³sk halvåret 2018 samt utveckling från 2017 i procent

Källa: LRF Konsult

Robin Lindström
Skogsmäklare, LRF Konsult Umeå
www.lrfkonsult.se

Generellt är det ett stort intresse där alla fastigheter säljs och oftast över utgångspris. I inlandet ligger dock prisnivån fast. I kustlandet är det däremot en helt annan marknad och enskilda fastigheter kan dra iväg långt över snittpriserna. Detta

gäller speciellt om de har kustkontakt eller närhet till tätorterna. Umeå har en mycket stor inflyttning och många av stadsborna ser skogen som en långsiktig investering där man tål en låg avkastning. Befintliga skogsägare dominerar men det senaste halvåret har vi en skogsköpkategori som säljer aktier och förvärvar lite mindre skogsfastigheter. Obebyggda fastigheter är i särklass mest lättsålda.

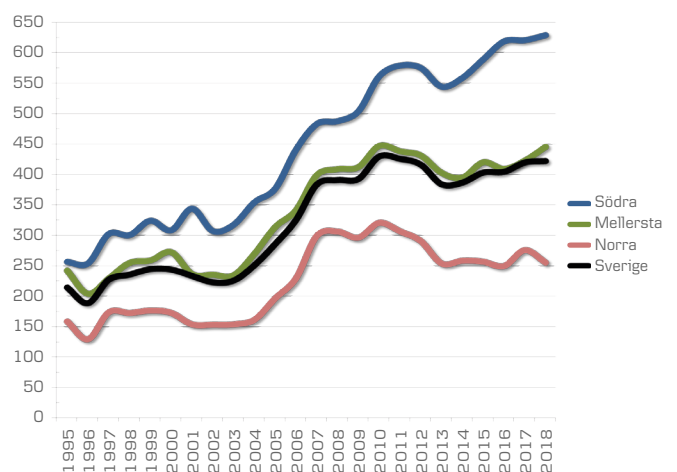

Fredrik Luhr
VD och skogsmäklare på Areal
www.areal.se

Inflödet av försäljningsuppdrag över landet har legat stabilt i antal, men är nu mer jämnt fördelat under året. Både virkes- och skogsmarkspriser ligger på topp och pristrenden har varit försiktigt positiv. För större

fastigheter, över 200 ha, har däremot utbudet varit betydligt lägre än tidigare. Vi är inte säkra på vad det beror på. En anledning kan vara att säljarna är osäkra på var man skall placera kapitalet, en annan är den skatteavbränning som vissa säljare ryggar inför. När det gäller åkermark så har det spekulerats i att priserna skulle sjunka, som en konsekvens av torkkatastrofen. Vi ser dock inte några sådana tendenser ännu, utan priserna på åkermark ligger stabilt.

Figur 11. Skogsmarkspriser, kr/m³sk, 1995 - 2018, real utveckling

Källa: LRF Konsult

Ränta & valuta

Bankens chefsekonom Michael Grahn ger sin syn på ränte- och valutastituationen.

<http://danskeanalyse.danskebank.dk>

Tillväxten viker och räntan höjs i december

Den svenska tillväxten har reviderats ner de senaste tio kvartalerna, inte minst utfallet för det andra kvartalet visade på en betydande inbromsning till 2.5 % yoy. Vid sidan av svagare bostadsbyggande ser dessutom utsikterna för hushållen alltmer besvärande ut. Det finns tydliga indikationer på att konsumtionen tillfälligtvis stått still eller till och med fallit under tredje kvartalet, och på sikt dämpas bilden av att reallönetillväxten försvagats rejält. Sysselsättningen ökar fortfarande i god takt vilket stabiliserar bilden. Samtidigt ser vi oroande signaler för industriproduktion och utrikeshandel som ser ut att ha fallit under kvartalet. I synnerhet verkar pappers-, massa- och trävaruindustrin möta svagare efterfrågan att döma av produktions- och exportdata. Det går emellertid inte att härleda detta till osäkerhet kring Brexit då exporten till Storbritannien går sidledes. Sammantaget ser tillväxten ut att ligga i linje med vår prognos om 2.0 % tillväxt i år, där tredje och fjärde kvartalet kommer att visa en svagare tillväxt än så.

Inflationstakten för Riksbankens målvariabel KPIF är högre än både målet på 2 % och på Riksbankens egen prognos. Samtidigt ligger inflationsförväntningarna kvar på nivåer nära 2 %. Fallande energipriser gör dock att det finns en risk för betydligt svagare inflationsutfall i närtid dock fortfarande nära målet.

Vi bedömer att Riksbanken utnyttjar den möjligheten och höjer reporäntan med 25 bp i december och troligen även en gång i juli. Kronan har visserligen stärkts något i kölvattnet på Riksbankens signaler. Men utsikterna för en betydligt starkare krona är mycket begränsade under nuvarande penningpolitiska regim. Det osäkra politiska läget har antagligen mindre betydelse för kronan eftersom det statsfinansiella läget är mycket starkt. Mot det brittiska pundet ligger kronan kvar det

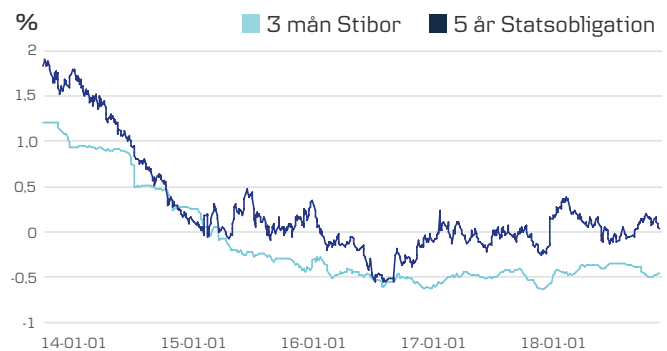
intervall den handlat sedan i maj, det vill säga 11.50–12.00. Om det blir en hård Brexit, med andra ord inget avtal, så bör svenska exportörer räkna med svagare efterfrågan.

Tabell 1. Prognos ränta & valuta Danske Bank

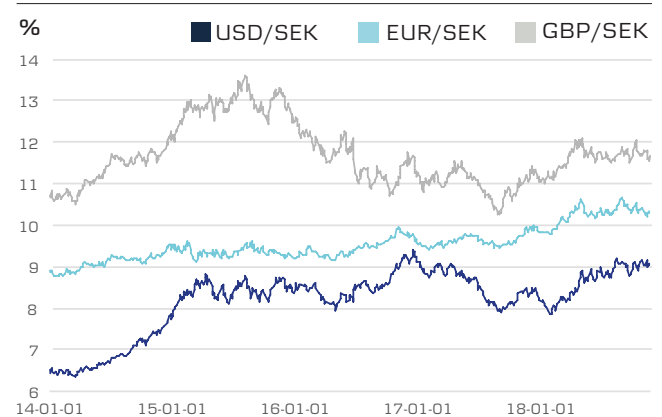
	Spot	3m	6m	12m
3m Stibor	-0,45	-0,25	-0,25	0,00
5 år statsobligation	0,05	0,25	0,40	0,60
USD/SEK	9,03	8,94	8,47	8,00
EUR/SEK	10,32	10,10	10,00	10,00
GBP/SEK	11,66	12,17	12,05	12,05

(Spotdatum 2018-11-22)

Figur 12. Ränta

Figur 13. Valuta

Källa: Prognos, ränta och valuta graf, Danske Bank

Om Danske Bank

Danske Bank i Sverige är en fullservicebank med ett brett utbud av produkter och tjänster inom sparande och placeringar, pension och försäkring, finansiering och betalningar samt riskhantering. Banken ingår i Danske Bank Group, ett börsnoterat aktiebolag på Köpenhamnsbörsen och en av Nordens största finanskoncerner med över 400 kontor i 15 länder. Danske Bank i Sverige har ett 30-tal bankkontor och sex regionala Finanscenter och etablerades i Sverige i samband med förvärvet av Östgöta Enskilda Bank. För mer information besök www.danskebank.se

Ansvarig utgivare

Johan Freij
Affärsområdeschef, Skog och Lantbruk
Danske Bank Sverige
Telefon 0752-48 12 61

Jag tar gärna emot synpunkter och idéer från dig som läsare.

Skicka dem till:

johan.freij@danskebank.se